

Jaarstukken Ouder-Amstel 2024

07-11-2025

3.6 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.6.1 Inleiding

Tegenvallers en meevallers worden zo veel mogelijk verwerkt binnen de begroting van de gemeente Ouder-Amstel. Niet altijd kunnen financiële tegenvallers opgevangen worden binnen deze begroting. Op zo'n moment is het van belang dat de gemeente beschikt over een buffer om onverwachte tegenvallers zodanig op te vangen dat de taken kunnen worden voortgezet. Deze buffer heet het weerstandsvermogen van de gemeente. Het gaat dan om risico's die niet zijn verzekerd of waarvoor geen voorziening is getroffen. De beoordeling van dit weerstandsvermogen geeft inzicht in de actuele financiële positie. In de Nota Reserves en voorzieningen, vastgesteld in oktober 2024, zijn nadere kaders gesteld aan het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit. Actualisering van het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit vindt ieder jaar plaats bij zowel het opstellen van de jaarstukken als bij het opstellen van de begroting.

In deze paragraaf worden de bekende risico's beschreven en geclassificeerd naar kans dat ze zich voordoen en de financiële impact die het kan hebben. Het resultaat van deze inventarisatie wordt vergeleken met de het beschikbare weerstandsvermogen. Uitkomst van deze vergelijking laat zien dat het weerstandsvermogen uitstekend is.

Verder worden in deze paragraaf een aantal kengetallen, zoals vermeld in de BBV voorschriften, opgenomen. Tenslotte worden definities en begrippen met betrekking tot weerstandsvermogen en risicobeheersing uiteengezet.

3.6.2 Doelstelling

Het ontwikkelen en uitvoeren van beleid is niet mogelijk zonder risico's aan te gaan. Het is wel noodzakelijk om bewust en verantwoord met de aanwezige risico's om te gaan. Een voldoende groot weerstandsvermogen is van belang om de uitvoering van het vastgestelde beleid te waarborgen. Het kan niet zo zijn dat door tegenvallers de uitvoering van vastgestelde taken niet meer mogelijk is.
De incidentele en de structurele weerstandscapaciteit kunnen als volgt worden berekend:

Weerstandsvermogen Bedrag x € 1.000	Incidenteel	Structureel
Reserves		
Algemene reserve	6.100	-
Onbenutte belastingcapaciteit	-	2.818
Begrotingsruimte (resultaat jaarstukken 2024)	4.218	-
Post onvoorzien	-	25
Totaal	**10.318**	**2.843**

3.6.3 Risico's

Om het risicoprofiel van Ouder-Amstel te schetsen worden de belangrijkste, op dit moment bekende risico's, welke niet op een of andere wijze afgedekt worden, gekwantificeerd.

Daarvoor moet worden aangegeven hoe groot de kans is dat een bepaald risico zich zal voordoen. Ook moet worden bepaald hoe groot de financiële gevolgen kunnen zijn, als het risico zich inderdaad voordoet. De opstelling van een risicoprofiel is een momentopname. Er kunnen in de loop van de tijd nieuwe risico’s ontstaan, die nu nog niet in de analyse zijn meegenomen. Daarnaast kunnen risico's in de toekomst anders worden ingeschat.

Bij de beoordeling van risico’s zijn twee aspecten van belang: de kans dat een risico zich voordoet en de ernst van de schade als dat het geval is. In onderstaand overzicht worden de verschillende risico’s met hun financiële impact weergegeven.

De risico's zijn te onderscheiden in structurele en incidentele risico's. Voor structurele risico’s moet de dekking gevonden worden in een permanente oplossing in de vorm van een voorziening, verzekering of een afdoende beheersmaatregel. Daarnaast zijn er nog risico's die niet te kwantificeren zijn. Deze risico's zijn apart inzichtelijk gemaakt.

Omschrijving risico's Bedrag x € 1.000	Begroting 2024	Jaarrekening 2024	Klasse	Kans %	Berekend risicobedrag
Incidentele risico's					
Garantiestelling lening sportverenigingen	154	154	1	10%	15
Rampen en calamiteiten	2500	2500	1	10%	250
Ruimtelijke projecten	250	250	3	50%	125
Duo+	250	250	3	50%	125
Bodemverontreiniging	300	300	2	30%	90
ROM InWest	370	370	1	15%	56
Totaal Incidentele risico's	**3.824**	**3.824**			**661**
Structurele risico's					
Verbonden partijen	100	100	1	10%	10
Openeinderegelingen WMO	300	300	3	50%	150
Openeinderegelingen Jeugdzorg	500	500	4	70%	350
Herijking gemeentefonds	2000	2000	4	70%	1400

Omschrijving risico's Bedrag x € 1.000	Begroting 2024	Jaarrekening 2024	Klasse	Kans %	Berekend risicobedrag
Overheveling specifieke uitkeringen naar gemeentefonds	300	300	4	70%	210
Totaal structurele risico's	**3.200**	**3.200**			**2.120**
Niet kwantificeerbare risico's					
Oekraïense vluchtelingen en statushouders	pm	pm			pm
Gebiedsontwikkeling	pm	pm			pm
Bouwleges	pm	pm			pm
Invoering omgevingswet	pm	pm			pm
Wet kwaliteitsborging voor het bouwen	pm	pm			pm
Inflatie	pm	pm			pm
Toeristenbelasting	pm	pm			pm
Totaal niet kwantificeerbare risico's	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal risico's	**7.024**	**7.024**			**2.781**

Toelichting risico's
De hiervoor vermelde risico’s zijn ten tijde van het opmaken van de Jaarrekening 2024 geactualiseerd. Het gaat in deze paragraaf om de risico's welke kunnen voorkomen in de toekomst. De geactualiseerde risico’s zijn hierna beschreven.

Garantiestelling leningen sportverenigingen
De gemeente heeft een gemeentegarantie verstrekt aan een sportvereniging. Deze garantie is verleend samen met hypothecaire garantstelling. De gemeente heeft daarmee een grotere zekerheid afgegeven aan derden voor het geval dat de vereniging in financiële problemen zou komen. De kans, dat dit gebeurt en dat de gemeente met financiële aanspraken te maken krijgt, is aanwezig maar klein.

Het risicobedrag is € 154.342, klasse 1, kans 10%, incidenteel, derhalve € 15.434.

Rampen en calamiteiten
Wanneer zich in de gemeente een ramp voordoet (bijvoorbeeld wateroverlast, stormschade, epidemieën, vliegtuigongelukken of uitval van nutsvoorzieningen), wordt een groot deel van de kosten door anderen, zoals verzekeringsmaatschappijen en de rijksoverheid, betaald. Dat laat onverlet dat de gemeente dan zelf ook te maken kan krijgen met omvangrijke kosten. Hiervoor is een bedrag van maximaal € 2.500.000 aangehouden.

Het risicobedrag is € 2.500.000, klasse 1, kans 10%, met een onwaarschijnlijke kans van < 1 keer per 10 jaar; incidenteel, derhalve € 250.000.

Ruimtelijke projecten
Er bestaat een risico dat door gemeente gemaakte kosten, bij niet doorgaan van met name de kleinere inbreidingslocaties of al gemaakte te hoge kosten hiervoor ten laste van het resultaat van de gemeente komen. Kleinere projecten met hoge mate van onzekerheid worden ten laste van het resultaat gebracht binnen de begroting. De eventuele dekking die nog kan volgen uit deze projecten heeft weer een positief effect op

het resultaat van dat jaar. Daar mag zonder anterieur contract echter niet vooruitlopend al rekening mee worden gehouden in de begroting. Om het risico op het resultaat in te perken wordt sneller aangestuurd op contractuele afspraken over kostendekking door intentie en anterieure overeenkomsten. Er is echter nog sprake van doorloop van projecten waar dit niet alsnog geregeld kan worden of waar dit gesprek nog loopt.

Het risicobedrag dat niet gedekt wordt door toekomstige overeenkomsten is € 250.000.

Het risicobedrag is € 250.000, klasse 3, kans 50%, incidenteel, derhalve € 125.000.

Duo+

In de programmabegroting 2025 heeft Duo+ een geactualiseerd overzicht van de geïdentificeerde risico's opgenomen. Het weerstandsvermogen binnen Duo+ is beperkt, wat betekent dat als zich een risico voordoet, een beroep wordt gedaan op de DUO-gemeenten. Het totale risico van Duo+ wordt ingeschat op € 750.000.

Het risicobedrag voor onze gemeente ramen we op circa € 250.000, klasse 3, kans 50%, incidenteel, derhalve € 125.000.

Bodemverontreiniging

Gevallen van bodemverontreiniging laten zich moeilijk voorspellen. Als dergelijke gevallen zich voordoen, dan wordt van de gemeente een bijdrage in de noodzakelijke saneringskosten verwacht. De inschatting is dat een dergelijke verontreiniging niet meer dan eens in de vijf à tien jaar voorkomt en dat de door de gemeente te betalen bijdrage in de saneringskosten dan ten hoogste € 300.000 bedraagt.

Het risicobedrag is € 300.000, klasse 2, kans 30%, incidenteel, derhalve € 90.000.

ROM InWest

Voor ROM InWest (voorheen bekend als Invest MRA) is aangegeven dat het voor 85% nominaal revolverend is bij extreem negatieve parameters. In het reguliere scenario zijn de onderliggende fondsen revolverend, waardoor het uitgeleende geld weer terugkomt en opnieuw beschikbaar wordt. Met dit in gedachten wordt rekening gehouden met een risico van 15% van € 370.000 (oftewel € 55.500). Het toegezegde bedrag is nog niet volledig gestort en wordt in delen opgevraagd tot het voornoemde maximum van € 370.000.

Het risicobedrag is maximaal € 370.000, klasse 1, kans 15%, incidenteel, derhalve € 56.000.

Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in een aantal Verbonden partijen. Welke dat zijn, wordt aangegeven in de paragraaf Verbonden partijen. Over het algemeen is het risico van dergelijke deelnemingen beperkt. Vanwege de mogelijkheid dat de gemeente op enig moment zal worden aangesproken om haar aandeel te leveren in een verlies van een gemeenschappelijke regeling, is in deze inventarisatie een bedrag van € 100.000 opgenomen. Daarbij gaan we uit van een zeer laag risico, derhalve geplaatst in klasse 1.

Het risicobedrag is € 100.000, klasse 1, kans 10%, structureel, derhalve € 10.000.

Openeinderegelingen Wmo

Incidentele grote uitgaven kunnen vanzelfsprekend leiden tot overschrijding van het in de begroting opgenomen budget. Met name bij de kosten van woningaanpassingen

zou dat om relatief grote bedragen kunnen gaan. Voor de berekening van het weerstandsvermogen gaan wij er vanuit dat er eens in de twee jaar sprake kan zijn van een overschrijding van het beschikbare budget.

In het risicobedrag is ook opgenomen: inflatie, hogere kosten vanwege indexatiepercentages onder andere door CAO-verhogingen en loonkostenstijging vanwege schaarste personeel.

Het risicobedrag is € 300.000, klasse 3, kans 50%, structureel, derhalve € 150.000.

Openeinderegelingen Jeugdzorg

Sinds de invoering van de Jeugdwet zien de gemeenten, ook Ouder-Amstel, zich geconfronteerd met financiële tekorten. Inmiddels is hier landelijk aandacht voor, onder meer middels de Hervormingsagenda Jeugd. Deze agenda moet bijdragen aan het oplossen van de inhoudelijke en financiële knelpunten.

Omdat de jeugdzorg een open einde regeling heeft, kan de jeugdzorg te maken krijgen met onvoorspelbare factoren. Fluctuaties in de instroom hebben een financieel effect en kunnen leiden tot tekorten. Dit risico is structureel aanwezig.

Het risicobedrag is € 500.000, klasse 4, kans 70%, structureel, derhalve € 350.000.

Herijking gemeentefonds

Met ingang van 1 januari 2023 is de nieuwe verdeling van de algemene uitkering ingevoerd. De uitkomsten hiervan zijn voor Ouder-Amstel positief, we zijn een voordeelgemeente. Met ingang van 2023 is ook het aantal verdeelmaatstaven sterk teruggebracht, dat is in de septembercirculaire 2023 verwerkt. Het model is nog niet af, en zal nog tot bijstellingen leiden. De nieuwe verdeling wordt begin 2025 nog geëvalueerd. Er is afgesproken dat gemeenten vooralsnog gecompenseerd worden voor het voor- dan wel nadeel, welke hoger is dan het afgesproken ingroeipad. De uitkomsten van de evaluatie van de nieuwe verdeling kan van invloed zijn op de omvang van de algemene uitkering.

In 2025 verdwijnen de percentages waarmee de WOZ-waarde van woningen wordt verevend (80%) en van niet-woningen (70%), uit de Financiële-verhoudingswet. Voortaan worden die percentages in een algemene maatregel van bestuur vastgelegd. Dat maakt ze eenvoudiger te wijzigen.

Met deze wetswijziging sorteert het Rijk voor op bijstelling van de verevening percentages. Het is waarschijnlijk dat dit voor de gemeente Ouder-Amstel financieel nadelig uitpakt.

Om het risico te duiden heeft de gemeente diverse scenario's doorgerekend. In het beste geval verandert er niets en behoudt de gemeente haar voordeel. In het slechtste scenario ontvangt de gemeente structureel bijna € 5.000.000 minder per jaar. Daartussen zitten nog diverse andere scenario's. Het gemiddelde van deze scenario's wordt opgenomen als risicobedrag.

Het risicobedrag is € 2.000.000, klasse 4, 70% kans, structureel, derhalve € 1.400.000.

Overheveling van specifieke uitkeringen naar het gemeentefonds

Het aantal specifieke uitkeringen is de afgelopen jaren sterk gestegen. Het uitgangspunt is echter dat financiële middelen vanuit het Rijk aan gemeenten bij voorkeur

bestedingsvrij en zonder oormerk ter beschikking worden gesteld. Daarom is de inzet erop gericht om het aantal specifieke uitkeringen en de verantwoordingslasten te verminderen door onder andere aanpassing van de Financiële verhoudingswet (Fvw) en doorlichting van de specifieke uitkeringen.

In het hoofdlijnenakkoord van het nieuwe kabinet wordt een overheveling van alle specifieke uitkeringen naar het gemeente- en provinciefonds aangekondigd, met 10% efficiëntiekorting. Dat moet vanaf 2026 € 638 miljoen besparen. In de toelichting staat: "Het aantal specifieke uitkeringen is sinds 2018 fors gestegen. Gemeenten en provincies geven aan dat specifieke uitkeringen hen beperkt in autonomie. Dit vanwege de strikte en gedetailleerde eisen die vanuit het Rijk worden gesteld aan de besteding van de gelden uit een specifieke uitkering. Daarnaast kennen deze uitkeringen zware administratieve- en controlelasten. Met deze maatregel worden specifieke uitkeringen overgeheveld naar het gemeente- of provinciefonds met een budgetkorting van 10 procent. De BUIG blijft hierbij buiten beschouwing."

Het maximaal kortingsbedrag van de uitvoeringskosten SPUK-regelingen bedraagt op macro-niveau € 638 miljoen. Het aandeel van Ouder-Amstel hierin is circa 0,05%. Het risico is daarmee geraamd op afgerond € 300.000.

Het risicobedrag is € 300.000, klasse 4, kans 70%, structureel, derhalve € 210.000.

Oekraïense vluchtelingen en statushouders

Oekraïners

De opvang van de Oekraïners legt een behoorlijke druk op het ambtelijke apparaat maar ook op het zorgveld zoals huisartsen en de scholen. Kinderen moeten uiteraard onderwijs krijgen en hiervoor zijn taalklassen nodig en opvang voor kinderen jonger dan 4 jaar. Deze faciliteiten zijn nog niet beschikbaar in onze gemeente. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van faciliteiten in de regio waar ook een grote druk op ligt. Met name het vinden van personeel en huisvesting is een knelpunt. De verwachting is dat ook het gebruik van leerlingvervoer gaat stijgen. Ook hier spelen capaciteitsproblemen met het bemensen van het vervoer. Er is nog niets bekend hoe lang de beschikbare leefgelden vanuit het Rijk verstrekt gaan worden. Wellicht dat op termijn meer aanvraag gedaan wordt op de bijstand of dat er extra claims komen voor schuldhulpverlening. Tot nu toe is met de huidige taakstelling dit uitvoerbaar gebleken. Bij een grotere taakstelling of het verzorgen van meer opvang zijn de grootste risico's onvoldoende ambtenaren voor de uitvoering, onderwijspersoneel en zorgpersoneel. Daarnaast lijkt de dekking met de gelden vanuit het Rijk voldoende te zijn maar ook dit is nog niet gegarandeerd. Met het project huisvesting in Entrada zitten we ruim boven onze taakstelling. Als het Rijk niet dekkend uitkeert heeft dit financiële consequenties.

Statushouders

De versnelde instroom van statushouders gaat mogelijk ook een extra druk leggen op bijvoorbeeld de bijzondere bijstand, leerlingvervoer, jeugdzorg maar ook op onze medewerkers en die van de gecontracteerde ondersteuning van onze partners.

Inburgeraars

In verband met het drie jaar in werk treden van de nieuwe Wet Inburgering 2021, zal in 2025 het bestand inburgeraars tot ongeveer haar maximaal komen, waarna er voor het eerst inburgeraars hun traject afronden. Dan pas zal het aantal enigszins stagneren en alleen met het inwonersaantal van Ouder-Amstel en eventuele wisselingen in de landelijke taakstelling fluctueren. Momenteel is er bij de uitvoering al enig tekort waardoor sommige wettelijke taken zoals voortgangsgesprekken vaak niet, of niet op

tijd, kunnen worden gehouden. Dit zorgt dat de gemeente minder zicht heeft op de voortgang van haar inburgerende inwoners. Het rijk levert structureel niet genoeg middelen voor de uitvoering van de Wet Inburgering 2021.

Het risico is niet kwantificeerbaar

Gebiedsontwikkeling

Door de gemeenteraad is besloten om de risico's van de gebiedsontwikkeling af te dekken door middel van een specifieke bestemmingsreserve (de reserve gebiedsontwikkeling). Deze reserve wordt ingezet voor zover er een realistische verwachting van kostenverhaal is. De grens hiervoor is gesteld op minimaal 70%. Op het moment dat zekerheid bestaat dat een groter deel van de kosten niet verhaald kan worden zijn deze meegenomen in de begroting.

Het risicobedrag is pm.

Bouwleges

De raming voor de bouwleges is gebaseerd op de best mogelijke prognose van het te verwachten bouwvolume over de jaren. Deze prognose strookt met de planningen in de gebiedsontwikkeling. Dit zijn gegevens en prognoses die met de nodige voorzichtigheid behandeld moeten worden. De voortgang van deze projecten is afhankelijk van derden en moeilijk te voorspellen of te beheersen. In 2025 en later worden meerdere grote aanvragen verwacht met navenante legesheffing. Een tegenvaller in jaar X wordt een meevaller in een ander jaar, en soms komen er nieuwe projecten bij en andere gaan niet door.

Het risicobedrag is pm.

Invoering Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De bedoeling van de nieuwe wet is om de diverse regelgeving voor ruimtelijke plannen in één wet te integreren. Sneller, eenvoudiger en meer ruimte voor initiatief zijn de kernwaarden van de nieuwe Omgevingswet. De impact van deze wet op de gemeentelijke organisatie, de werkprocessen en de begroting is groot.

Het is daarom van belang om de financiële consequenties van deze wetswijzigingen te monitoren. Rekening houdend met het onderzoek Nulmeting Omgevingswet, kennis van betrokken financiële experts en reeds ontwikkelde VNG producten (onder andere Werkwijze Structurele Effecten en werkplaats Omgevingswet en Begroting) zijn de voorziene financiële consequenties geïnventariseerd en gecategoriseerd.

Vanuit de Rijksoverheid (bron: https://open.overheid.nl/documenten/ronl-162409dafb07-43b6-af43-2744d6bd4b27/pdf) is onderzoek gedaan naar de lasten en baten van gemeenten, provincies en waterschappen, van taken die straks onder de Omgevingswet en daarmee samenhangende wet- en regelgeving gaan vallen. Dit zijn echter inschattingen, die onder meer afhankelijk zijn van het ambitieniveau van de gemeente, lopende verander trajecten, waarop aangehaakt kan worden en gemeentelijke samenwerkingsverbanden.

We streven in het invoeringstraject Omgevingswet om hier zo pragmatisch mogelijk mee om te gaan en de kosten hiervan, in de lijn van de geraamde budgetten te leiden. Of dat mogelijk is wordt komende jaren meer duidelijk.

Het risicobedrag is pm.

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

Op 14 mei 2019 nam de Eerste Kamer de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen aan. Deze wet regelt de invoering van een nieuw stelsel van kwaliteitsborging voor het bouwen. Hiermee wordt de positie van de particuliere en de zakelijke bouwconsument versterkt. Door de toenemende complexiteit in de bouw werd herziening van het huidige stelsel van kwaliteitsborging noodzakelijk geacht. Hiermee wordt de relatie tussen de opdrachtgever, de bouwconsument, en de bouwende partijen evenwichtiger. Voor de gemeente vervalt grotendeels de technisch-inhoudelijke toetsing aan het Bouwbesluit en komt er een aantal voornamelijk administratieve taken bij, zoals de controle of het juiste instrument voor kwaliteitsborging is toegepast en een controle of er sprake is van een erkende kwaliteitsborger. De inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen vond gelijktijdig plaats met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. De invoering van de wet geldt niet gelijk voor alle bouwwerken, invoering vindt plaats in fases. Toezicht (gedeeltelijk) en handhaving op deze werken blijven bij de overheid. Eén en ander heeft mogelijk gevolgen voor de legesopbrengsten en de personele capaciteit. De exacte gevolgen zijn nu nog niet geheel duidelijk.

Het risicobedrag is pm.

Inflatie

De gemeente gaat uit van indexeringscijfers van het CPB. Wanneer de inflatie in het boekjaar in werkelijkheid hoger uitvalt dan vooraf werd verwacht, is er onvoldoende geïndexeerd en zal de stelpost ontoereikend zijn. De hogere lasten zullen dan ten laste komen van het resultaat.

Daarnaast worden investeringen nog niet geïndexeerd. Door vertraging van projecten kan de prijsstijging flink oplopen en zijn initieel geraamde budgetten voor investeringen vaak niet langer toereikend.

De gemeenteraad heeft op 26 september 2024 een amendement ingediend waarin dit risico wordt aangehaald. De gemeente komt gedurende 2025 met een voorstel hoe zij voortaan om zal gaan met de indexering van projecten en investeringen met als doel het risico te minimaliseren.

Bij het project wijk Benning is voorgesteld om jaarlijks te indexeren. Het gaat hier namelijk om een meerjarige investering van een dergelijk grote omvang.

Het risicobedrag is pm.

Toeristenbelasting

De gemeente gaat ervanuit dat er in 2027 en 2028 extra inkomsten op de toeristenbelasting zullen worden gegenereerd door de realisatie van twee nieuwe hotels. In de praktijk moet blijken of deze hotels ook daadwerkelijk conform planning in gebruik zijn. Wanneer de realisatie van deze hotels vertraging oploopt, zullen ook de verwachte inkomsten niet (volledig) gegenereerd worden.

De gemeente houdt de situatie nauwlettend in de gaten en stelt de verwachte inkomsten tussentijds bij wanneer daar aanleiding toe is op basis van nieuwe informatie.

Het risicobedrag is pm.

3.6.4 Weerstandsvermogen

Beoordeling weerstandsvermogen

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient de beschikbare weerstandscapaciteit te worden afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit. Omdat er bijna nooit sprake is van het gelijktijdig optreden van alle risico's achten wij een gemiddeld dekkingspercentage van 90% voldoende.

Structurele risico's en weerstandscapaciteit

De structurele risico's worden bij het berekenen van de ratio van het weerstandsvermogen omgerekend naar een eenmalig bedrag. Hiervoor wordt conform de werkwijze van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) een factor gehanteerd van 2,5. Dit wil zeggen dat de structurele risicoposten voor 2,5 maal hun waarde meetellen. Vanzelfsprekend wordt ook de structurele weerstandscapaciteit met een factor 2,5 vermenigvuldigd om de juiste berekening te maken.

De ratio weerstandsvermogen wordt hiermee als volgt berekend:
Ratio weerstandsvermogen =

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (incidenteel en structureel x 2,5)}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (=uitkomst risico-analyse)}}$$

Weerstandscapaciteit Bedrag x € 1.000	Benodigd	Beschikbaar	Ratio
Incidentele risico's	661	10.318	
Structurele risico's (*2,5)	5.300	7.108	
Subtotaal	**5.961**	**17.426**	
Kans op gelijktijdig voorkomen	90%		
Totaal weerstandscapaciteit	**5.365**	**17.426**	**3,25**

Om de ratio voor het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, maken wij gebruik van onderstaande waarderingstabel, die in samenwerking tussen de Universiteit Twente en het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) is opgesteld.

Ratio weerstandsvermogen	Waardering weerstandsvermogen
> 2,0	Uitstekend
1,4 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,4	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Slecht

Uit de waarderingstabel kunnen we opmaken dat de ratio weerstandsvermogen van onze gemeente uitstekend is.

Het verloop van deze ratio is:

Ratio weerstandsvermogen; jaar	Begroting	Jaarrekening
2024	6,50	3,25
2023	4,10	7,15

Ratio weerstandsvermogen; jaar	Begroting	Jaarrekening
2022	1,65	6,42
2021	5,04	5,69

3.6.5 Financiële kengetallen

Een goede en transparante jaarrekening is in het belang van de horizontale controle door Provinciale Staten en de gemeenteraad op de financiële positie van de gemeente. Daarnaast bestaat onder raadsleden behoefte aan inzicht in de financiële sturingsruimte en financiële positie. In de afgelopen jaren zijn verschillende wijzigingen doorgevoerd met als doel de horizontale verantwoording en het verticale toezicht te versterken door de financiële informatie inzichtelijker en transparanter te maken.

De Adviescommissie Vernieuwing BBV signaleerde eerder, dat de financiële informatie die de gemeenteraad krijgt nog altijd technisch en complex gevonden kan worden. De commissie doet in dat kader meerdere aanbevelingen waaronder het voorschrijven van een set van specifieke kengetallen in het BBV.

Het opnemen van kengetallen in de jaarrekening past in het streven naar meer transparantie. Daarmee wordt beoogd de gemeenteraad in staat te stellen gemakkelijker inzicht te krijgen in de financiële positie en de baten en de lasten van de gemeente. De kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad in zijn beoordeling van de financiële positie moet betrekken om een verantwoord oordeel te kunnen geven. Zij leveren daarmee ook een bijdrage aan hun kaderstellende en controlerende rol.

Kengetallen ter ondersteuning van de beoordeling van de financiële positie
Kengetallen zijn getallen, die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de jaarrekening of de balans en die kunnen helpen bij de verantwoording van de vastgestelde bedragen in de begroting. Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid.

De kengetallen worden gezamenlijk opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, omdat deze paragraaf weergeeft hoe solide de gemeente is en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. De genoemde kengetallen en de plaats in de begroting helpen de raadsleden bij het verkrijgen van verantwoord inzicht in – en het beoordelen van de financiële positie.

Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. In de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit komt tot uitdrukking of een gemeente over voldoende structurele baten beschikt, en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten. De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans.

Financiële kengetallen 2024	Ratio	Niet voldoende	Matig	Voldoende
Netto schuldquote (exclusief verstrekte leningen)	-19,1%			

Financiële kengetallen 2024	Ratio	Niet voldoende	Matig	Voldoende
Netto schuldquote (inclusief verstrekte leningen)	-19,3%			
Solvabiliteitsratio	40,2%			
Grondexploitatie	0,0%			
Structurele exploitatieruimte	2,8%			
Belastingcapaciteit meerpersoonshuishouden t.o.v. landelijk gemiddelde	104%			

Hieronder wordt per kengetal weergeven welke verhouding wordt uitgedrukt.

Netto schuldquote en netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

De volgende tabel geeft inzicht in de druk van rentelasten en aflossingen op de gemeentelijke exploitatie.

Netto schuldquote	Rekening 2023	Rekening 2024
Netto schuldquote (excl. verstrekte leningen)	-16,2%	-19,1%
Netto schuldquote (incl. verstrekte leningen)	-16,4%	-19,3%

In de VNG-uitgave 'Houdbare Gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer de schuldquote lager is dan de jaaromzet (< 100%) dit als voldoende kan worden bestempeld. Tussen 100% en 130% is matig en boven 130% als onvoldoende.

De gemeente Ouder-Amstel heeft een netto schuldquote (exclusief Verstrekte leningen) van -19,1%. Dit betekent dat de schuldquote van de gemeente Ouder-Amstel als voldoende kan worden gezien.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

De solvabiliteitsratio drukt immers het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Solvabiliteitsratio	Rekening 2023	Rekening 2024
Solvabiliteitsratio	36,9%	40,2%

Wanneer de helft of meer van het totaal vermogen uit eigen vermogen bestaat, dan is een gemeente voldoende solvabel. Is het kengetal voor solvabiliteit kleiner dan 30%, dan is er veel vreemd vermogen aanwezig en wordt dat als onvoldoende beoordeeld.

Het solvabiliteitsratio van de gemeente Ouder-Amstel in 2024 is matig.

Grondexploitatie
Ouder-Amstel heeft geen grondexploitaties.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van de financiële positie is het van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de Onroerende Zaakbelasting (OZB).

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat de structurele baten en structurele lasten worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De kengetallen moeten daarbij in samenhang worden bezien. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie niet bijdraagt om de schuldpositie te verminderen en de structurele exploitatieruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

De berekening van de structurele exploitatieruimte is opgenomen in de Nota Reserves en voorzieningen Ouder-Amstel 2025.

Structurele exploitatieruimte	Rekening 2023	Rekening 2024
Structurele exploitatieruimte	1,9%	2,8%

In het financieel toezicht wordt de begroting van een gemeente langs de lat gelegd die geldt voor artikel 12 gemeenten. Voor het bedrag voor onvoorzien bij artikel 12 gemeenten wordt uitgegaan van de vuistregel, die ook de Commissie BBV acceptabel vindt. Die vuistregel is 0,6% van de som van de uitkering Gemeentefonds Algemene Uitkering (AU) plus integratie- en decentralisatie uitkeringen) en de OZB-capaciteit.

Een gemeente zou in de begroting dit bedrag aan ruimte moeten ramen om structurele tegenvallers op te kunnen vangen. Wij zetten de structurele ratio af tegen de genoemde 0,6%.

De structurele exploitatieruimte in 2024 is 2,8% en kan dus als voldoende worden aangemerkt.
De normering is als volgt:

Normering	Beschrijving
Voldoende	Structureel ratio > 0,6%
Matig	Structureel ratio tussen > 0% - 0,6%
Onvoldoende	Structureel ratio < 0%

Belastingcapaciteit meerpersoonshuishoudens versus het landelijk gemiddelde
De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor

nieuw beleid. Op voorstel van de stuurgroep, die naar aanleiding van het advies door de Commissie vernieuwing BBV is ingesteld, is ervoor gekozen om de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven. In de eerste plaats is voor een landelijk gemiddelde gekozen omdat over het algemeen geen maximum is gesteld aan belastingtarieven. Daarnaast geeft een gemiddelde meer inzicht in de betekenis van de belastingcapaciteit voor de financiële positie dan wanneer het gerelateerd wordt aan een maximaal te heffen tarief en worden deze gemiddelden ook onderling door gemeenten gebruikt om lasten te vergelijken. Ook is er vanuit de praktijk behoefte bij gemeenten en andere belanghebbende om inzicht te hebben in de lokale tarieven van omliggende gemeenten. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing).

Naast de OZB wordt ook gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffingen niet kostendekkend hoeven te zijn, maar ook lager mogen worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt). Bij de beoordeling van de kengetallen die moet worden opgenomen, kan worden vermeld welke ruimte er is ten opzichte van het maximaal te heffen tarief. De mate waarbij een tegenvaller kan worden bijgestuurd, wordt ook wel de wendbaarheid van de begroting genoemd. Wanneer een gemeente te maken heeft met een hoge schuld en de structurele lasten hoger zijn dan de structurele baten en de woonlasten al relatief hoog zijn, dan is er minder ruimte om te kunnen bijsturen.

Belastingcapaciteit	Rekening 2022	Rekening 2023	Rekening 2024
Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	892	993	1.038
Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin	811	944	994
Belastingcapaciteit meerpersoonshuishoudens t.o.v. landelijk gemiddelde	**110%**	**105%**	**104%**

Voor gemeenten gaat het om het landelijk gemiddelde voor de gemeentelijke woonlasten van een meerpersoonshuishouden. Het laatst bekende landelijk gemiddelde gemeentelijke woonlasten voor eigenaren van een meerpersoonshuishouden bedraagt voor 2024 € 994 (bron Coelo). In begroting 2025 en jaarverslag 2024 kan dit gemiddelde worden gebruikt voor de berekening van het kengetal belastingcapaciteit in de verschillende jaren.

Landelijke Normering

Voor Ouder-Amstel is de belastingcapaciteit 104% en daarmee beoordeeld als matig.

Normering	Beschrijving
Voldoende	% belastingcapaciteit < 100%
Matig	% belastingcapaciteit tussen 100% - 110%
Onvoldoende	% belastingcapaciteit > 110%

3.6.6 Definities en begrippen

We kunnen de belangrijkste begrippen, die in deze paragraaf aan de orde komen, als volgt definiëren.

Risico’s

Risico is de onzekerheid, dat zich een gebeurtenis voordoet met positieve of negatieve (financiële) effecten. In het kader van het weerstandsvermogen zijn over het algemeen voornamelijk eventuele negatieve financiële effecten van belang. Een uitzondering daarop

zou bijvoorbeeld de mogelijke positieve afronding van de exploitatie van één of meer projecten kunnen zijn.

Rubricering van risico's
Risico's kunnen ingedeeld worden naar kans op het voorkomen van het risico en het verwachte financiële gevolg als het zich voordoet. Deze indeling geeft richting aan de benodigde actie die hier bij hoort. Dat kan in het volgende overzicht worden samengevat.

Kans op een risico	Financieel gevolg	Benodigde actie
Klein	Klein	Geen
Klein	Groot	Bijzondere aandacht
Groot	Klein	Frequentie verlagen
Groot	Groot	Vermijden

Kleine kans op een kleine schade
Deze risico's kunnen relatief eenvoudig uit de lopende exploitatie worden gedekt. Het instellen van voorzieningen of het afsluiten van een verzekering is in de meeste gevallen niet rendabel.

Kleine kans op een grote schade
Doordat deze risico's met een lage frequentie voorkomen, zijn ze moeilijk te voorspellen. Het is belangrijk voor deze risico's middelen te reserveren teneinde de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen.

Grote kans op een kleine schade
De impact van deze risico's is niet groot. Probleem is echter dat deze risico's zich relatief frequent voordoen. Om het risicoprofiel van de gemeente te verbeteren is het bij deze categorie dan ook zaak de frequentie van deze risico's te verlagen.

Grote kans op een grote schade
Allereerst moet getracht worden deze risico's te vermijden. Risico's uit deze categorie doen zich vrijwel zeker voor en zijn bijna meer een zekerheid dan een risico. Het verdient dan ook aanbeveling deze risico's zo veel mogelijk af te dekken met het instellen van een voorziening. Dan moet het risico wel goed te kwantificeren zijn, want de omvang van een voorziening moet altijd overeenkomstig de onderliggende verplichting zijn. Deze risico's zijn bijna niet te verzekeren, omdat er waarschijnlijk geen verzekeraar te vinden zal zijn, die het risico wil overnemen tegen een aanvaardbare premie.

Positieve risico's
Behalve dat risico's de continuïteit van de organisatie bedreigen, is het ook mogelijk dat er door het nemen van risico's kans op winst ontstaat, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van projecten. Ook kunnen zich bijvoorbeeld meevallers met betrekking tot de uitkeringen uit het Gemeentefonds voordoen. Aangezien dergelijke meevallers niet zeker zijn, mogen deze niet meegenomen worden in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Kans op het optreden van een risico
Zodra bepaald is waar risico's worden gelopen, moet worden vastgesteld hoe groot de kans is dat de verschillende risico's zich zullen voordoen.

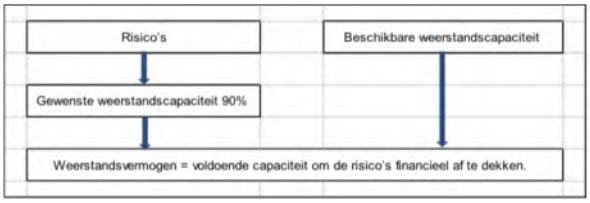
Klasse	Kans	Frequentie	Risico kans
1	Onwaarschijnlijk	< 1 keer per 10 jaar	10%
2	Mogelijk	1 keer per 5 - 10 jaar	30%
3	Komt geregeld voor	1 keer per 2 - 5 jaar	50%
4	Waarschijnlijk	1 keer per 1 - 2 jaar	70%
5	Vrijwel zeker	> 1 keer per jaar	90%

Omdat de kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet slechts globaal aan te geven is, is bij de bepaling van de gemiddelde risicokans gerekend met een variatiebreedte van 20%. Het financiële gevolg van een risico wordt bepaald door de gemiddelde risicokans te vermenigvuldigen met het maximale risicobedrag. Op die manier wordt het mogelijk een op de actuele risico's gefundeerde vergelijking op te stellen tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit
Dit omvat alle middelen, waarover de gemeente kan beschikken om eventuele financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid aangepast behoeft te worden. De weerstandscapaciteit kent een incidenteel en een structureel deel.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de verwachte financiële gevolgen van de benoemde niet op andere wijze gedekte risico's.

Berekening beschikbare weerstandscapaciteit
Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt de relatie gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en daarbij gewenste weerstandscapaciteit enerzijds en de beschikbare weerstandscapaciteit anderzijds. De relatie tussen beiden wordt in onderstaand figuur weergegeven.

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat vijf elementen:
- Reserves,
- Onbenutte inkomstenbronnen,
- Begrotingsruimte,
- Bezuinigingsmogelijkheden,
- Onvoorzien.

Van deze elementen vormen de algemene reserves de incidentele weerstandscapaciteit. De overige elementen maken deel uit van de structurele weerstandscapaciteit.

Reserves
Voor de bepaling van het weerstandsvermogen zijn de beschikbare reserves van belang. Voor de algemene reserves in Ouder-Amstel zijn dat de algemene dekkingsreserve, de algemene reserve niet vrij besteedbaar en de algemene reserve vrij besteedbaar.

Onbenutte inkomstenbronnen
De onbenutte inkomstenbronnen bestaan voornamelijk uit onbenutte belastingcapaciteit. Er is eigenlijk alleen bij de onroerendezaakbelastingen sprake van onbenutte belastingcapaciteit omdat voor het rioolrecht en de afvalstoffenheffing in Ouder-Amstel wordt uitgegaan van volledige kostendekking en de overige heffingen in de gemeente relatief gering van omvang zijn.

Begrotingsruimte
Om te bepalen hoe hoog deze onbenutte belastingcapaciteit is, wordt de geraamde opbrengst van de Onroerende Zaakbelastingen vergeleken met de opbrengst die minimaal gegenereerd zou moeten worden om voor de artikel 12-status in aanmerking te komen. De Financiële Verhoudingswet (Fvw) bepaalt namelijk dat de eigen inkomsten van een gemeente een bepaald redelijk peil moeten hebben, om in aanmerking te kunnen komen voor een aanvullende uitkering op basis van artikel 12 van deze wet. De onbenutte belastingcapaciteit is bij begroting 2024 becijferd op ongeveer € 3.260.000.

Een eventueel positieve meerjarenraming draagt bij aan de weerstandscapaciteit.

Onvoorzien
De omvang van de post onvoorzien is lastig te ramen. De post onvoorzien is bepaald op € 25.000. Dit bedrag is ook opgenomen in de begroting 2023. Omdat de omvang van deze post in de meerjarenbegroting constant wordt verondersteld, wordt de post onvoorzien tot de structurele weerstandscapaciteit gerekend.